SUOMEN TEATTERIT
FINLANDS TEATRAR

Helsingissä 14.10.2024

**Suomen Teatterit ry:n lausunto valtiovarainvalionkunnan sivistys- ja tiedejaostolle HE 109/2024 vp Hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025**

*Suomen Teatterit ry kiittää sivistys- ja tiedejaostoa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä vuoden 2025 talousarvioksi. Esittävän taiteen ammattikentän näkökulmasta talousarviossa esitetyt leikkaukset opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan tarkoittavat esittävän taiteen alalle lisää työttömyyttä, lipunhintojen nousua sekä menetyksiä aluetaloudelle.*

Suomen Teatterit ry edustaa 73 teatterin, tanssin ja sirkuksen alan ammattiorganisaatiota ympäri Suomen. Suomalainen ammattilaisten tekemä esittävä taide – teatteri, tanssi, sirkus ja ooppera – saavuttavat vuosittain noin 3–4 miljoonaa katsojaa. Valtionosuusrahoitettu esittävän taiteen kenttä takaa taiteen saatavuuden ja saavutettavuuden ympäri Suomen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön taiteen ja kulttuurin määrärahoihin kohdistuu vuoden 2025 talousarvioesityksessä yhteensä noin 20 miljoonan euron vähennys verrattuna vuoden 2024 rahoitustasoon. Tästä jopa 7,9 miljoonaa euroa vähennetään pelkästään esittävän taiteen valtionosuusrahoituksen momentilta, mikä tarkoittaa noin 8 % leikkausta suhteessa kuluvaan vuoteen. Momentilta rahoitetaan teatterin, tanssin ja sirkuksen valtionosuustoimijoita sekä orkestereita. Lisäksi momentilta on suunnattu vuosittain 3 miljoonan euron erä esittävän taiteen vapaan kentän rahoittamiseksi Taiteen edistämiskeskuksen kautta.

Esittävän taiteen vapaan kentän rahoitus on indeksikorotusten puuttuessa jäänyt viime vuosikymmeninä jälkeen kentän kehityksestä. Vuonna 2022 voimaantulleen esittävän taiteen valtionosuusuudistuksen myötä esittävien taiteiden perusrahoitukseen saatiin 10 miljoonan euron lisäys, josta hyötyivät sekä vapaan kentän ryhmät että valtionosuustoimijat. Nyt suurin osa tästä uudistuksen lisärahasta jälleen leikataan pois – vain kolme vuotta uudistuksen voimaantulon jälkeen. Leikkaus iskee erityisen kovaa aliresursoituihin vapaan kentän toimijoihin ja vesittää valtionosuusuudistuksen tavoitteen siitä, että rahoitusjärjestelmät olisivat keskenään yhdenvertaisempia, ja että eri rahoitusmuotojen välillä voisi olla aitoa vaihtuvuutta.

**Esittävän taiteen alaan kohdistuvat leikkaukset tarkoittavat lisääntyvää työttömyyttä ja vaikeuttavat pitkäjänteistä ja resurssiviisasta suunnittelua.**

Teatteri, tanssi ja sirkus ovat työvoimaintensiivisiä aloja, joiden kuluista yli 60 % on henkilöstökuluja. Esittävän taiteen ammattikentällä työskentelee vuosittain vakituisesti noin 2000 henkeä, minkä lisäksi alalla on tarjolla taiteilijoille noin 7000 produktiokohtaista vierailijatehtävää (freelancer-tehtävät), joten alan työllistävyys on yhteensä noin 3500 henkilötyövuotta.

SUOMEN TEATTERIT

Jokainen yhden miljoonan euron leikkaus esittävän taiteen valtionosuusrahoitukseen tarkoittaa noin 40 henkilötyövuoden vähennystä alalta. Leikkaukset lisäävät korkeasti koulutettujen ammattilaisten työttömyyttä, eivätkä siten todellisuudessa tuo kustannussäästöjä valtiolle. Teatterit joutuvat ensisijaisesti vähentämään lyhyissä vierailijatyösuhteissa työskentelevien freelancereiden käyttöä, mikä vaikeuttaa jo korona-aikana eniten kärsineen työntekijäryhmän mahdollisuuksia elättää itsensä työtä tekemällä.

Julkista tukea saavat teatteri-, tanssi- ja sirkustoimijat ovat kaikki voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä. Kustannusten nousu on vaikuttanut esittävän taiteen alaan yhtä lailla kuin muihinkin aloihin ja toimintaa on jo tähän mennessä jouduttu sopeuttamaan haastavassa taloustilanteessa. Alaa kurittaneiden koronavuosien jälkeen pienetkin mahdolliset taloudelliset puskurit on käytetty, eikä uusia ole ehtinyt kerryttää.

Teattereiden toiminta on pitkäjänteistä ja suunnitelmallista eli usein sopimukset tuotannoista tehdään jopa kahden vuoden päähän. Monet teatterit ovat myyneet jo lippuja kevään 2025 näytöksiin. Sopeutustoimien tekeminen nopeasti on tässä tilanteessa erittäin haastavaa ja osalle toimijoista käytännössä mahdotonta. Sopimusten uudelleenjärjestelyistä ja mahdollisista perumisista aiheutuu edelleen lisäkustannuksia.

**Leikkausten lisäksi teatterilippujen ja muiden kulttuuritapahtumien arvonlisäverokantaan kohdistuva korotus vaikeuttaa myös teattereiden mahdollisuuksia kerryttää enemmän omia tuloja.**

Julkiseen tukeen kohdistuvat leikkaukset pakottavat teatterit kasvattamaan omarahoituksen osuutta tuloista, mikä tarkoittaa painetta korottaa lipunhintoja. Tähän ajaa myös teatterilippujen arvonlisäveron korotus 10 prosentista 14 prosenttiin vuoden 2025 alussa. Teatterilippujen alennettu alv-kanta 10 % on ollut kulttuuripoliittisesti perusteltu ja auttanut osaltaan pitämään lipunhinnat saavutettavina ympäri Suomen.

Lisäksi syyskuun alussa voimaan tullut yleisen arvonlisäverokannan korotus vaikuttaa ihmisten ostovoimaan sekä vaikeuttaa niiden esittävän taiteen toimijoiden tilannetta, jotka eivät ole arvonlisäveron piirissä, eivätkä voi vähentää veroa omissa kuluissaan.

On kestämätöntä, että teattereiden tuloja vähennetään samaan aikaan sekä leikkausten että välillisesti arvonlisänveron korotusten kautta.

**Suomen Teatterit ry toteaa, että esittäviin taiteisiin kohdistuvat leikkaukset ovat este kestävälle talouskasvulle ja heikentävät alueiden elinvoimaa ja taloudellisia kerrannaisvaikutuksia.**

Teatterit, tanssiryhmät ja sirkustoimijat toimivat aluetaloudellisina vetureina: 80 % teatterilipun ostajista käyttää esityksen yhteydessä rahaa myös muuhun, kuten ravintola-, majoitus- tai kuljetuspalveluihin. Näistä 30 % käyttää rahaa yli 50 € teatterilipun lisäksi.

SUOMEN TEATTERIT

Julkinen tuki auttaa siis generoimaan teattereiden omia lipputuloja sekä vahvistaa aluetaloutta ja taloudellista toimeliaisuutta. Vetovoimaiset ja kilpailukykyiset alueet ovat kaikkien suomalaisten etu. Koko Suomen kattava teatteri-, tanssi- ja sirkustoimijoiden verkosto kiinnittää ihmisiä alueiden keskuskaupunkeihin, vahvistaa työllisyyttä ja pitää osaltaan koko Suomen asuttuna, mikä vahvistavaa myös alueellista huoltovarmuutta.

Esittävän taiteen julkinen rahoitus tulisi ymmärtää investointina tulevaisuuteen. Esittävä taide on keskeinen osa alueiden elinkeinoelämää. Se tukee lasten ja nuorten oppimista, paikkakuntien yhteisöllisyyttä ja ihmisten hyvinvointia. Mikäli esittävien taiteiden julkiseen rahoitukseen kohdistuvat leikkaukset toteutuvat ehdotetun kaltaisina, ne heikentävät alueiden vetovoimaa, pitovoimaa ja työllisyyttä sekä pahimmillaan haavoittavat valtakunnallista ammattiteatteriverkostoa pysyvästi.

Suomen Teatterit ry toivoo, että sivistys- ja tiedejaosto ottaa edellä kertomamme asiat huomioon käsitellessään talousarvioesitystä ja että eduskunta peruu taiteen ja kulttuurin rahoitukseen kohdistuvat leikkaukset vuodelta 2025.

Suomen Teatterit ry:n puolesta,

Kaisa Paavolainen, toimitusjohtaja
kaisa.paavolainen@suomenteatterit.fi
p. 040-5180698

*Suomen Teatterit ry (STEFI) on suomalaisen esittävän taiteen ammattiorganisaatioiden edunvalvonta- ja työnantajajärjestö, joka työskentelee jäsentensä toimintaedellytysten turvaamiseksi ja hyvän teatterin, tanssin ja sirkuksen tekemisen mahdollistamiseksi Suomessa.*